ədalət.- 2021.- 28 avqust.- S.7

VAQİF YUSİFLİ

QƏHRƏMANLIQ UNUDULMUR

İllər öncə-Sovet dönəmində- xalqımızın qürur duyduğu bir hadisə baş verir. Gürcüstanın Xobi rayonunda əsgəri xidmətdə olan azərbaycanlı gənc, 19 yaşlı Rahib Məmmədov misilsiz igidlik göstərəçrək 28 gürcü vətəndaşını qar uçqunlarından yaranan azğın selin pəncəsindən xilas edir, özü də həlak olur. O zaman Moskvanın "Zaman" televiziya proqramında bu gəncin igidliyindən söz açırlar.

Bu hadisənin üstündən illər keçsə də, Rahibin qəhrəmanlığı unudulmadı. Nə doğulduğu Ağdamın Mahrızlı kəndində, nə ümumən Azərbaycanda, nə də Gürcüstanın Xobi rayonunun Çaladidi kəndində Rahibin qəhrəmanlığı yaddaşlardan sçilinmədi.

Mən də Rahib Məmmədovun qəhrəmanlığını dönə-dönə xatırlamışam. Əgər Rahib sağ qalsaydı, heç şübhəsiz, indi neçə yaşından asıflı olmayaraq bizims 44 günlük Zəfər müharibəmizdə iştirak edərdi.

Qəhrəmanlıq haqqında yüzlərlə, minlərlə şeirlər yazılıb, xalqının, vətəninin azadlığı uğrunda canlarını qurban verən qəhrəmanların igidliyi bədii əsərlərdə təcəssüm olunub. Mənims fikrimcə, türk şairi Nihavl Atsızın şeiri birinci sırada gedir:

Qəhrəmanlıq nə yalnız
Bir yüksəliş deməkdir.
Nə də ulduzlar kimi
Parlayıb sönməməkdir.

Sızlarsa da könüllər
Şəhidlərin yasından,
Qoşa adım getməli
Onların arxasından.

Qəhrəmanlıq içərək
Acı ölüm tasından,
İrəliyə atılmaq
Və sonra dönməməkdir!

Məncə, Rahib Məmmədovun da qəhrəmanlığı "irəliyə atılıb" insanları xilas etmək və bu yolda şəhid olmaqdı.

Şairə Tamaşa Xəyalinin "Ölməzliyə gedən yol" lirik-epik poeması da bu qəhrəmanlığın tərənnümünə həsr olunub. Sanki yox, həqiqətən belə bir fikir aşılanır ki, qəhrəmanlıq yalnız döyüşlərdə, səngərlərdə deyil, fövqəladə cəsarət tələb edən hadisələrdə də meydana çıxır.

Tamaşa xanım bu əsərin janrını lirik-epik poema kimi müəyyənləşdirib. Amma bu əsəri həm də nəzmlə yazılan müasir dastan da adlandırmaq olar. Yəni əsərdə cərəyan edən hadisələr və təsvir olunan obrazlar dastan poetikasına uyğun gəlir.

Əsərə ön sözü xalq şaviri Nəriman Həsənezadə, son sözü isə şair Ənvər Əhməd yazmıfşlar və hər iki yazıda poema haqqında səmimi yrək sözləri ifadə olunmuş , müəllifin bu poemada hansı bədii məziyyətləri ilə diqqəti cəlb etdiyini nəzərə çarpdırırlar. Nəriman müəllimin bu fikri ilə tam razılaşırıq: "Şair ölməzliyə gedən yolu göstərir. Bu yol-fədakarlıqdı,-deyir. Bu şərəfli yolun sonu əbədiyyətdi. Şair bütün bunları qəbul edir və əsər demək olar ki, bütünlükdə bu mənəvi paklığa həsr edilib". Elə əsərin proloqu da Yoldan başlanır, yəni həyatdakı yolların mahiyyəti, məqsədi açıqlanır: Dözüm yolu, Qalibiyyət yolu haqqında fikirlərlə qarşhılaşırıq:

Dostum, heç ömründə eşitmisənmi
Söbylə, ölməzliyə aparavn yolu.
Bu yolda dəyanət, dözüm gərəkdir,
Bu yol əzab dolu, əziyyət dolu.

Bu yolu hər oğul, ər gedə bilməz,
Yarıda sarsılıb qayıdar geri.
Bu yolu hər igid, nər gedə bilməz,
Bu yol sevmir canın çox sevənləri.

Bu yol qazanılır qan bahasına,
Bu yolda qanını verəsən gərək.
Bu yol qazanılır can bahasına,
Bu yolda canını verəsən gərək.

Poemanın qəhrəmanı Rahib də bu yolu öz qanı, canı bahasına sonadək gedir.

Əsərdə lirik və epik səhnələr birbirini əvəz edir, əslində, bunlar vəhdətdədir, yəni lirik səhnələr obrazların daxili hiss-həyəcanlarını necə ifadə edirsə, epik səhnələr də həmin lirik səhnələri tamamlayır.

Poema Rahibin ata və anası ilə, onların kimliyi ilə başlayır. Ağdamın Mahşrızlı kəndində yaşayan Gülmalı ilə Roza xoşbəxt bir ailə həyatına qədəm qoymuşlar. Onlar bəxtəvərdilər. "İki sevənin qovuşduğu gecə". "Nə qədər bəxtəvərdi İlahi, bu iki gənc!". Onların məhəbbəti həyətlərində ağac əkmə səhnəsində daha bariz görünür, əkdikləri ağaclara "məhəbbət, əhdüpeyman ağacı tək baxırlar". Bu məhəbbətdən isə Rahib doğulur. Bundan sonra Rahibin uşaqlıq, məktəb illəri, ilk gənclik dövrü təsvir olunur. Rahib əsl azərbaycanlı kimi böyüyür, Vətənini sevir.

Oğul deyirəm sənə
Yarağı namus, qeyrət.
Qəlbində çağlayırdı
Vətəninə məhəbbət.
Oğul deyirəm sənə
İgid, qorxmaz, cürətli.

Və bir gün o, əsgəri xidmətə çağırılır. Onun əsgər olmağa həvəsi necə başlavnır? O dövrü xatırlayırıq-Azərbaycanın igid oğulları-vətən müharibəsi qəhrəmanları,xüsusilə general Həzi Aslanov bizim hamımızın idealımız idi. Rahib də deyir: "Mənim idealımdır, General Həzi, ana! Çalışıb hər işimdə Bənzəyəcəyəm ona. Ən müqəddəs arzum da Elə tankçı olmaqdır". Amma əsgərlikdən əvvəl Rahib Ağdamda texnikumda oxuyur, qurtarandan sonra mexanik olacaqdı.

Əsgərlik həyatı başlayır. Müəllif Rahibin necə intizamlı, həyatsevər və romantik bir gənc olduğunu, tez-tez xəyallara daldığını, evlərinə-ata-anasına məktublar yazdığını təsvir edir. Lirik səhnələr epik səhnələri əvəz edir. Bu, hər bir gəncin əsgərlik zamanı keçirdiyi roeal həyatdır. Müəllif Rahibi Azərbaycan gəncliyinin bütün zamanlar üçün bir mücəssiməsi kimi təqdim edir. Onun məldum qəhrəmanlığını təsvir edən səhnədə də bu igid gəncxin insanları necə ölümdən xilas etdiyini bugünkü gəncliyüə bir örnək hesab edir. Nə idi onu azğın selin qarşısına atan? Əlbəttə, ilk növbədə, yüksək vətəndaşlıq hissi… Sonra gəncxliyə xas olan mərdanəlik. Sonra humanizm duyğusu, insansevərlik.

Qalxan zaman yerindən
Rahibi axtardılar.
Gəzib harayladılar.
Bir qədər aralıda
Qumun, çınqılın üstə
Uzanıbdı gördülər.
"Rahib, qavrdaşıfm" deyib
Özlərini Rahibin
Üzərinə sərdilər.
Artıq həlak olmuşdu
Artıq yox idi Rahib.
Elə bil ki, xəyalda
Bir yuxu idi Rahib.

Rahib Məmmədov öz ölümüylə Ölümə qalib gəlir. Poemada Rahibin anasının çəkdiyi iztirablar çox kövrək, həzin msisralarla verilir. Amma poemada belə kədərli notlar olsa da,əsər nikbin pafosda yazılıb.

Bir solmaz çiçək yatır,
Min arzu, dilək yatır.
Alovlu ürək yatır
Rahib yatan torpaqda.

Nə sönər, nə soyuyar,
Günəş nura boyayar
Neçə arzu uyukyar,
Rahib yatan torpaqda.

Bəli, qəhrəmanlıq unudulmur… 44 günlük şanlı müharibəmiz göstərdi ki,Rahiblər tək deyil, onun varisləri Azərbaycxan qədərdir. Eşq olsun Rvahiblərə!.